

APRÓ ANTAL

1913. február 8. Szeged – 1994. december 9. Budapest

MTI/MTVA Fotóarchívum/Járai Rudolf

FŐBB TISZTSÉGEI

Az MKP KB/KV, illetve MDP KV tagja	1945. január 19.–1956. október 31.
Az MKP KB Szakszervezeti Osztálya vezetője	1945. január 22.–1945. február 22.
Az MKP KV Tömegszervezetek és Tömegmunka Osztálya vezetője	1945. február 22.–1945. április 13.
Az MKP, illetve MDP KV Szakszervezeti Osztálya vezetője	1945. április 13.–1948. augusztus 7.
Az MKP PB póttagja	1946. május 19.–1946. október 1.
Az MKP, illetve MDP KV Szervező Bizottsága tagja	1946. október 1.–1953. június 28.
Az MKP, illetve MDP PB tagja	1946. október 1.–1953. június 28.
A Szakszervezeti Tanács főtitkára	1948. augusztus 7.–1948. október 20.
A Szakszervezetek Országos Tanácsa főtitkára	1948. október 20.–1952. január 5.
Építőanyag-ipari miniszter	1952. január 5.–1953. július 4.
Az építésügyi miniszter első helyettese	1953. július 4.–1953. november 18.
Az MDP PB tagja	1953. október 3.–1956. október 31.
A Minisztertanács elnökhelyettese	1953. november 18.–1956. november 3.
Az MDP KV Rendkívüli Bizottsága (Direktórium) tagja	1956. október 26.–1956. október 28.
Építésügyi miniszter	1956. október 27.–1956. november 3.
Az MDP Elnöksége tagja	1956. október 28.–1956. október 31.
A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány tagja	1956. november 4.–1957. május 9.
A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány tagjaként megbízva az iparügyek vezetésével	1956. november 12.–1957. november 4.
Az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottsága tagja	1956. november 7.–1957. június 29.
Az MSZMP IKB, illetve KB tagja	1956. november 7.–1988. május 22.
A Minisztertanács elnökhelyettese	1957. május 9.–1958. január 28.
Az MSZMP PB tagja	1957. június 29.–1980. március 27.
A Minisztertanács első elnökhelyettese	1958. január 28.–1961. szeptember 13.
A Minisztertanács elnökhelyettese	1961. szeptember 13.–1971. május 12.
Az Országgyűlés elnöke	1971. május 12.–1984. december 19.

PÁLYÁJA

Anyja, Apró Piroska szakácsnő volt, apját nem ismerte. Gyermekai közül lánya, Apró Piroska 1989–1990 között külkereskedelmi miniszterhelyettes volt, 1990 után az üzleti életben, illetve a bankszakmában töltött be vezető pozíciókat.

Menhelyi gyerekként nevelkedett. 1916-ban Makóra került, ott járta ki a hat elemet, majd szobafestő- és mázolótanonc lett. 1930-ban szerezte meg segédlevelét, s rövid ideig Makón, majd Budapesten dolgozott szakmájában. 1929-ben került a szervezett munkások közé, a következő évben csatlakozott a Magyar Építőmunkások Országos Szövetsége (MÉMOSZ) festőszakosztályához, amelyben meghatározó volt a kommunisták befolyása. 1931-ben felvették az illegális Kommunisták Magyarországi Pártjába. 1933–1934-ben a MÉMOSZ festőmunkás-szakosztályának vezetőségi tagja volt. Részt vett az 1935. évi nagy építőmunkássztrájk megszervezésében, s tagja lett a kommunisták féllegális szervezetének, az Egyesült Szakszervezeti Ellenzéknek. Első ízben 1936-ban tartóztatták le (ellenzéki sajtó terjesztése miatt), hat hónapos büntetését a szege-di Csillag börtönben töltötte. 1945-ig még hat alkalommal börtönözték be vagy zárták internálótáborba. 1938-ban bevásztották a MÉMOSZ központi vezetőségébe. 1944 szeptemberében tagja lett az akkor újjászervezett kommunista párt központi bizottságának. A nyilas hatalomátvétel után tartotta a kapcsolatot több ellenálló sejt és a KB Katonai Bizottsága között.

1945. január 19-én a német uralom alól felszabadult Budapesten részt vett a Magyar Kommunista Párt első legális Központi Bizottságának ülésén, 22-én megbízták a párt szakszervezeti osztályának megszervezésével és vezetésével. Január 18-ától Kossa Istvánnal együtt ő tárgyalta a szociáldemokraták küldötteivel a Szakszervezeti Tanács újjáalakításáról, amelynek során január 24-ére megállapodtak abban, hogy az MKP nem hoz létre saját érdekvédelmi szervezeteket, hanem csatlakozik a meglévő szakszervezetekhez, s ezek vezetését paritásos alapon osztja meg egymás között a két párt. 1945. február második felétől – a budapesti és a debreceni vezetőség egyesülésétől – az MKP Központi Vezetősége tömegszervezetek és tömegmunka osztályát, áprilistól az újra felállított szakszervezeti osztályt vezette. 1945. április 2-án Budapesten az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagjává választották. 1946. májustól az MKP Politikai Bizottságának póttagja, 1946. októbertől, az MKP III. kongresszusától kezdve rendes tagja és a KV akkor életre hívott Szervező Bizottságának a tagja volt, e tisztségeit a szociáldemokrata párt beolvasztásával 1948. júniusban létrehozott Magyar Dolgozók Pártjában is megtartotta.

1948. augusztusban a Szakszervezeti Tanács, októberben a Szakszervezetek Országos Tanácsa néven újjáalakított testület főtitkára lett. (Ezzel egy időben meg is szüntették a KV Szakszervezeti Osztályát, amelyet augusztusig ő irányított.) A SZOT vezetőjeként jelentős része volt a szakszervezeti mozgalom szovjet minta alapján történő átalakításában: önállóságától, érdekvédelmi szerepétől való megfosztásában. 1949. augusztus és 1952. január, valamint 1953. július és november között egyéb funkciói mellett a kollektív államfői testület, az Elnöki Tanács tagja volt. 1952. januárban a SZOT éléről leváltva építőanyag-ipari miniszternek nevezték ki. Az KV 1953. június 27–28-i ülésén kihagyták a PB-ből, a Szervező Bizottság pedig megszűnt. Nagy Imre július 4-én felállt kabinetjében a tárcaösszevonások miatt „csupán” az építésügyi miniszter első helyetteseként kapott helyet. Mivel támogatta a kormányprogramot, a KV 1953. októberi ülésén visszatérhetett a PB-be, novemberben pedig megtették a Minisztertanács elnökhelyettesévé. 1954 végétől ő vezette a koncepciók perek áldozatainak rehabilitálásával megbízott bizottságot. 1955. áprilistól a Nagy Imre bukása után megalakult Hegedüs-kormányban továbbra is a helyén maradt. 1956. júniusban ő lett a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke is (1958. januárig töltötte be ezt a funkciót).

Az 1949. októberben kivégzett Rajk László és társai 1956. október 6-i ünnepélyes újratemetésének egyik szónokaként ígéretet tett arra, hogy hasonló törvénysértések

soha többé nem fordulhatnak elő. Október 15-én a Gerő Ernő első titkár vezette párt- és kormányküldöttség tagjaként Jugoszláviába utazott, ahonnan a forradalom kitörése napjának délelőttjén érkeztek vissza Budapestre. Október 25-én tagja és vezetője lett az MDP KV Katonai Bizottságának, amelyet október 23-án éjjel a forradalmi események hatására állítottak fel, s feladatává a felkelés leverésének irányítását tették. Ebben a minőségében kérte a testület hatáskörének kiszélesítést és minél több kommunista felfegyverzését az MDP KV 1956. október 25-i ülésén: „Teljes felhatalmazást kérünk. Vannak elvtársak a Központi Vezetőségben, akik katonai kérdésekhez értenek, részben partizánok voltak. Fontosnak tartom, hogy legyen felhatalmazásunk ezeknek az elvtársaknak a bevonására. Ugyancsak azt kérem, hogy olyan szervezetek, testületek, mint a Partizánszövetség és ehhez hasonló szervezetek, fegyvert kapjanak.”

Október 27-én miniszterelnök-helyettesi tisztének megőrzése mellett a Nagy Imre kormány építésügyi miniszterévé nevezték ki. Október 28-án beválasztották az MDP akkor megalakított, gyakorlatilag a PB és a KV szerepét is átvevő hatfős elnökségébe, amely október 31-én döntött a párt feloszlataásáról és Magyar Szocialista Munkáspárt néven történő újjászervezéséről. Visszaemlékezése szerint Nagy Imre miniszterelnök meghívta az általa létrehozott szűkebb kabinet első ülésére, amelyről Tildy Zoltán tiltakozására távozott; formálisan november 3-áig maradt a Minisztertanács tagja.

1956. november 1-jén délelőtt még Nagy Imrénél járt, majd Jurij Andropov szovjet nagykövettel tárgyalt. Másnap Kiss Károllyal, Marosán Györggyel, Nógrádi Sándorral és másokkal a tököli szovjet katonai bázisra, onnan 3-án repülőgéppel Szolnokra vitték. Neve szerepelt a Kádár-féle ellenkormány november 4-én kihirdetett névsorában. November 7-én Kádár Jánossal együtt szovjet tankon utazva érkezett vissza Budapestre, bekerült az MSZMP vezető testületeibe: az Ideiglenes Intéző Bizottságba (IIB) és az Ideiglenes Központi Bizottságba (IKB). (1957. júniustól a nevük Politikai Bizottság, illetve Központi Bizottság.) November 12-től a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány tagjaként az iparügyeket irányította.

A forradalmat ellenforradalomnak bélyegző, a politikai ellenállással szembeni fegyveres fellépés lehetőségéről döntő többnapos IKB-ülés első napján, 1956. decemberi 2-án keményvonalas álláspontot képviselt: „Meg kell mondani, hogy október 23-a jól kiválasztott idő volt az ellenforradalom számára, amely tervszerűen elő volt készítve.” Az 1957. július 2-i PB-ülésen a megtorlásokkal kapcsolatos politikai elvárásokról és az ítélezés pártirányításának primátusságáról a következőképpen foglalta össze véleményét: „Nekünk a politikai harcot kell fokozni büntető- és igazságügyi szerveinkben, hogy ezek a szervek ütőképesek legyenek [...] fel kell hívni a figyelmet, hogy a politikai szilárdság, elvhűség, egység kérdésében nincs engedmény, ilyen szempontból nem következhet be liberálisabb korszak. Nem tartunk még ott, hogy nagylelkűségről beszéljünk, és olyan hangulat alakuljon ki, elég volt a megtorlásokból.”

1957. május és 1971. május között a Minisztertanács elnökhelyettese, 1958. január–1961. szeptember között első elnökhelyettese volt, 1961. áprilistól a kormány gazdasági bizottságát, attól kezdve a nemzetközi kapcsolatok bizottságát vezette, s ő lett Magyarország állandó képviselője a KGST-ben. 1971. májusban az Országgyűlés elnökének tették meg. 1978. január 6-án tisztségéből adódóan ő vette át Cyrus Vance amerikai külügyminisztertől a Szent Koronát. 1980. márciusban már nem újították meg PB-tagságát, s 1984. decemberben az Országgyűlés elnöki székéből vonult nyugállományba.

Az örök politikai túlélőnek tekinthető Apró, aki a pártállamon belüli minden fordulathoz a megfelelő oldalra állt, az 1988. májusi országos pártértekezletig megőrizte KB-tagságát, 1989. márciusban mondott le 1945. áprilisa óta folyamatos parlamenti mandátumáról, s még ugyanabban az évben távozott a Magyar-Szovjet Baráti Társaság éléről is, amelynek elnöki tisztét 1976-tól töltötte be.

FŐ MŰVEI

Szakszervezetek a szocializmus építéséért. Szakszervezeti Tanács, Budapest, 1948.

A szocialista országok gazdasági együttműködéséért. Cikk, előadások. Kossuth Kiadó, Budapest, 1964.

A KGST-országok gazdasági együttműködése és a magyar népgazdaság. Kossuth Kiadó, Budapest, 1968.

A szocializmus építésének útján. Beszéd, cikkek. Kossuth Kiadó, Budapest, 1975.

FORRÁSOK

Sorshelyzetek. Emlékezések az ötvenes évekre. Szerkesztette Vámos György. RTV-Minerva, Budapest, 1986. 15–27.

Visszaemlékezések, 1956. Szerkesztette Berecz János. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1986. 9–39.

IRODALOM

Segédkönyv a Politikai Bizottság tanulmányozásához. Szerkesztette Nyírő András. Interart Stúdió, Budapest, 1989. 262–263.

Bölny József-Hubai László: *Magyarország kormányai, 1848–2004.* Ötödik, bővített és javított kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. 280–281.

Az 1947. szeptember 16-ra összehívott Országgyűlés almanachja. 1947. szeptember 16.–1949. április 12. Főszerkesztők: Marelyn Kiss József, Vida István. Szerkesztette Horváth Zsolt és Hubai László. Magyar Országgyűlés, Budapest, 2005. 21–22.